

STYRK INNSATSEN RUNDT UTSATTE BARN OG UNGE!

Skrevet av: Kenneth Ledang, seniorrådgiver hos Fylkesmannen i Trøndelag og Signe Horn, generalsekretær i Voksne for Barn

Barn, unge og deres foresatt formidler et tydelig ønske om at hjelpeapparatet, det være seg helsetjenester, skole, PPT og barnevern må jobbe bedre sammen når det er nødvendig. Kommunenes ledelse bør derfor sikre at ansatte som arbeider med barn og unge har kunnskap om beskyttelses- og risikofaktorer og tegn og signaler som kan gi grunnlag for å oppdage utsatte barn og unge (jf. Nasjonal faglig retningslinje for tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge).

Psykiske vansker hos barn og unge kan ofte være indirekte, diffuse og uspesifikke og kan skyldes alt fra ulike typer funksjonsnedsettelse til konflikter i familien, mobbing, rusproblemer og krenkelser. Dette fordrer en helhetlig vurdering av kropp, sinn og sosiale forhold. Det blir viktig å se *hele* barnet når det er behov for hjelp.

Kommunene står fritt til å organisere tjenesteapparatet slik de selv mener er mest hensiktsmessig, men de har et ansvar for å samordne sine tjenester. Hvilke faktorer bidrar til god samordning rundt utsatte barn og unge?

Avklar samordningsbegrepet

Det finnes mange eksempler på hvordan kommuner rent praktisk velger å samordne sine hjelpetilbud ovenfor barn og unge. Familiens hus, familiesentre og oppvekstetater som samler flere tjenester for barn og unge er eksempler på dette. Fysisk nærhet mellom ulike etater og tjenesteområder rettet mot barn og unge kan i seg selv bidra til å øke samordningen, men ikke nødvendigvis. Derfor er det behov for å avklare hva som ligger i samordningsbegrepet.

Samordning, samarbeid og samhandling er begreper som ofte blir brukt upresist og om hverandre. Det vil være krevende å nå fram til felles forståelse av hvordan man skal oppnå god samordning, når man ikke har felles forståelse av hvordan samordning skiller seg fra samarbeid og samhandling. Uten en slik begrepsavklaring vil det grunnfestede sektorprinsippet som råder i offentlig forvaltning fortsatt ligge som en sperre for samhandling, og da hjelper det lite at flere etater er samlet under felles tak eller bak samme dør. Uten å gå inn i komplekse begrepsdefinisjoner, kan man på enkelt vis si at samarbeid og samhandling rundt utsatte barn og unge krever *samordning*. Samordning innebærer et strengere krav til forpliktelse og formalisering enn samhandling og samarbeid.

Ledere må ha et aktivt samordningsengasjement

Kommunal- og moderniseringsdepartementet presenterte våren 2018 en erfaringsrapport fra arbeid med bedre styring og ledelse i staten. Tjenester til barn og unge er en viktig del av arbeidene som rapporten bygger på. Rapporten har et tydelig fokus på ledernes rolle og at det er behov for deres aktive deltakelse, hvis man skal oppnå bedre samordning av tjenestene.

Behovet for at øverste ledelse tar aktivt del trekkes spesielt frem. Videre vil manglende fokus på hvilke roller og oppgaver i samordningsarbeidet de forskjellige ledernivåene *kan* og *må* ha kunne bidra til å opprettholde mangelen på samordning. Det er et stort behov for å oppnå en omforent forståelse for at samordning krever innsats fra alle ledernivå, og å forstå hvorfor det er et slikt behov.

Åpenhet, tillit og taushetsplikt

God samhandling rundt utsatte barn og unge forutsetter åpenhet og imøtekommenhet ovenfor hverandre, på tvers av etater og tjenesteområder. Det at det gis tilstrekkelig informasjon til hverandre i saker en er felles involvert i, slik at man kan gjøre en ordentlig jobb, er avgjørende for å utvikle god samhandling. Det er viktig å vise tillit til at den andre kan jobben sin og at den andre utfyller ens egen kompetanse.

Korrekt håndtering av taushetsplikten er også en viktig forutsetning for tillitsfull samhandling. Hvilke regelverk gjelder for de ulike tjenesteyterne, hvordan kan man dele informasjon, og hvilke muligheter og begrensninger setter taushetsplikten for et samarbeid? Dette er spørsmål man kan finne svar på i en egen veileder som Kommunesektorens organisasjon (KS) har gitt ut. Veilederen gir kommunen innsikt i hvilket praktisk handlingsrom de har innenfor dagens lovverk knyttet til taushetsplikten.

Felles arenaer

Felles kursing og fagdager på tvers av etater og tjenesteområder viser seg å gi mange fordeler, ut over å øke generell fagkompetanse. Felles arenaer bidrar til viktig kunnskapsutveksling om hverandres rutiner og arbeidsoppgaver og det å ha fora der man kan diskutere både sak og hvordan samarbeidsformene fungerer. Felles tverrfaglige og tverretatlige møtearenaer kan bidra til at man utvider sitt fagfelt/sfære til å omfatte flere, at «vi-et» blir større.

Brukermedvirkning

Barn og unges egen medvirkning bør ha bredt fokus og således utgjøre en hjørnestein i kommunens tjenesteutvikling for utsatte barn og unge. Det er ofte barn og unge selv som kommer med forslag til hva de ønsker å gjøre, eller ønsker hjelp til. Faktorer som virker positivt inkluderer barn og unge så tidlig som mulig, noe som gir dem eierskap til prosessen.

0-24-samarbeidet

Regjeringen vil styrke oppfølgingen av utsatte barn og unge og deres familier gjennom økt samarbeid mellom tjenestene. For å lykkes med dette har regjeringen opprettet 0–24-samarbeidet. Gjennom bedre samordnede tjenester skal utsatte barn og unge under 24 år og deres familier få tilpasset, tidlig og helhetlig hjelp. På <http://www.0-24-samarbeidet.no/> kan du lese mer om tiltakene og få mer informasjon 0-24-samarbeidet.